

JEAN JAURÈS
SAVAŞA HAYIR

DIDIER DAENINCKX (1949)

Didier Daeninckx'in sesi bütün kitaplarında toplumsal mücadeleleri ve adaletsizliklere karşı başkaldırları yankılar. Sesini bu defa da özgürlüğün en büyük savaşçılarından Jaurès'e ödünç veriyor. Aralarında bir asırlık mesafe bulunan bu iki isyancı, savaşın anlamsızlığına karşı ve barışın lehine dokunaklı bir savunmada bir araya geliyorlar.

HASAN CAN UTKU

İstanbul'da doğdu. Galatasaray Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümündeki öğrenciliğinde tiyatro topluluğunda (GSÜTT) başladığı tiyatro çalışmalarını 2005'te aynı topluluktan arkadaşlarıyla kurduğu Tiyatro Öteki Hayatlar'da yazar ve yönetmen olarak sürdürdü. Yazdığı otuzun üzerinde oyun Tiyatro Öteki Hayatlar dışında Bursa, Erzurum ve Konya Devlet Tiyatroları ile Türkiye'nin çeşitli illerindeki profesyonel ve amatör topluluklarca sahnelendi. Bu oyunlarla Mitos-Boyut 1. Oyun Yazma Yarışmasında başarı ödülünü, Afife Tiyatro Ödülleri kapsamında Cevat Fehmi Başkut En İyi Yazar Ödülünü, Ekin Yazın Dostları ve Direklerarası Seyirci Ödülleri arasında Yılın En Başarılı Oyun Yazarı Ödülünü kazanmış ve Cevdet Kudret Edebiyat Ödülleri kapsamında mansiyon almıştır. Tiyatro çalışmalarının yanı sıra 2003'ten beri profesyonel olarak Fransızca ve İngilizceden çeviri yapan Utku'nun ellinin üzerinde çevirisi bulunmaktadır.

Jean Jaurès: “Savaşa Hayır”

© 2018, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Jean Jaurès: “Non à la guerre”

© 2015, ACTES SUD

“Hayır diyebilmiş olanlar” dizisi
Murielle Szac tarafından yönetilmektedir.

Kitabın Türkçe yayın hakları Akan Ajans aracılığıyla Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.’ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak

Genel Müdür Vedat Bayrak

Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu

Çeviren Hasan Can Utku

Kitap Editörü Elif Yeşilkaya

Kapak İllüstrasyonu François Roca

Kapak Uygulama Elif Çepikkurt

Sayfa Tasarımı Ali Rıza Yati

ISBN 978-605-038-056-9

1. Basım: Aralık 2021

Baskı ve Cilt

Melisa Matbaacılık

Çiftelhavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul

Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

Sertifika no: 45099

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34110 Çağaloğlu-İstanbul

Tel: (0212) 511 53 03 (pbx) Faks: (0212) 519 33 00

www.alfakitap.com - info@alfakitap.com

Sertifika no: 43949

DIDIER DAENINCKX

SAVAŞA
HAYIR
JEAN
JAURÈS

Çeviren: Hasan Can Utku

ALFA

Thierry Maricourt'a.

tamadres.com

Bu defaki önceki çarpışmalardan bile daha ciddi idi. Onuncu piyade alayının askerleri en ön safta, düşmana yüz metreden daha yakın bir mesafede bulunuyordu. Soluksuz kaldığını, darmadağın olduğunu söylenen Alman ordusu güçlü bir genel saldırıya geçebilecek, Hanımlar Yolu üzerinde toplanmış ordu birliklerini geri püskürtecek ve Marne kıyısı boyunca, Château-Thierry sırtlarında mevzilenerek Paris'i tehdit edebilecek enerjiyi toplayalı iki hafta oluyordu. Dört yıldır süren acımasız savaştan sonra felaket artık kaçınılmaz görünüyor, başkent İmparator II. Wilhelm'in toplarının menzili içinde bulunuyordu. Birkaç saat önce, 2 Haziran 1918 sabahında, Soissons'un güney bölgesinde bulunan Fransız subayları, komutanlık merkezi görevi gören bir çiftliğin kubbe tavanlı geniş mahzeninde bir araya toplanmıştı. Bir general onlara montaj hattından daha yeni

çıkılmış, çok hızlı araçlar olan bir dizi Renault tankının düşmanın ilerlemesini durdurmayı başardığını ve stratejik bir hedef olan Chaudun havaalanıyla içindeki onlarca bombardıman ve gözcü uçağının korunduğunu açıklamıştı. Bundan sonraysa süvarilerden bir yüzbaşı her birine görev emirlerini dağıtmıştı. Astsubayların en genci olmakla birlikte, henüz yirmi yaşında bile olmamasına karşın, daha ergenlikten çıkmasına üç yıl varken gönüllü yazılmış olduğundan dolayı en kıdemli askerlerden de biri olan Asteğmen Louis'ye yaklaşmıştı.

“Sizin göreviniz Spad, Farman ve Nieuport'taki motor onarım atölyelerinin kontrolünü sağlamak. Kolay olmayacaktır, ama ben size ve adamlarınıza güvенеbileceğimi biliyorum.”

Sabahın beşinde, güneş bir peçeyle örtülü olarak, sanki dünyanın perişan halini aydınlatmaya çekiniyormuş gibi yavaşça doğmaktayken, Louis bir eliyle siperin duvarına dayanan tahta merdiveni sıkıca tutuyordu.

“İleri!”

Kilometrelerce uzanan bir toprağın içinden çıkan piyadeler korkusunu bastırmak için çığlıklar atıyordu. Hiçbir şey planlandığı

gibi gitmemişti. Sağına ve soluna yerleştirilen mangalar top atışları ve tüfek taramalarının altında yere çivilenmişlerdi, ama Louis durumu fark ettiğinde en küçük bir geri çekilme hareketinde bulunamayacak kadar uçta duruyordu. Arkasındaysa varlıkları, artık can çekişme iniltisinden ve hırıltılardan ibaret olan adamları bir ateş tufanı içinde yere serilmişti. Karşı taraftaki topçular yaylıma hazırlanıyordu ve bir patlamayla birlikte birkaç metre önde kocaman bir çukur açılıp onu yarı beline kadar toprak, taş ve insan parçalarına gömdü.

Bunların arasından güçlükle kurtulabildikten sonra kazılan çukura kadar süründü ve kendini içine bıraktı. Miğferine yapışmış olan balçığı temizleyebilmek için onu başından çıkarttı. İşte o anda, bu huninin içinde tek başına olmadığının farkına vardı. İlk refleksi silahını yabancının üstüne doğrultmak oldu, ama sonra onun üniformasının da kendisinininkiyle aynı olduğunu fark etti. Louis ona bağırdığında, az önceki patlamalardan dolayı kulakları hâlâ çınlamakta olduğu için kendi sesini bile duyamadı.

“Hangi birliktensin?”

Yanıt da yine boşluğun içinde yitip gitti.

“Yedinci süvari alayındanım, teğmenim...”

Bedenlerinin insan sesini yeniden algılayabilecek hale gelmesi için bir çeyrek saat beklemeleri gerekti. Tüfek taraması sürdükçe yanlarına birinin gelmesinden çekinmelerine gerek yoktu, yalnızca tam da onların bulunduğu yere isabet edebilecek bir havan topunun insafına kalmışlardı. Patlama sırasında yüzeye bir yığın da gömülmüş nesne çıkmıştı, postallar, silah parçaları, kemikler, bir kemer ve savaşçıların postalarını toplarken kurşun yemiş bir posta erine ait olması gereken, içi mektuplarla dolu bir çanta. Louis çantayı açtığı anda nemden dikişleri atmış, derisi yırtılmış olduğundan içindeki mektuplar yere saçıldı. Eline rastgele bir zarf alarak içindeki kâğıt parçasını çıkarttı ve okumaya başladı:

“Chaudun, 27 Kasım 1917.

Sevgili kardeşim,

Umarım yaraların iyileşiyordur. Zavallı annemin yanında çabucak geçen iznimden sonra bu kapanın içine geri döneli üç hafta oluyor. Marot ile birlikte görevimiz iki katliam arasında cesetleri ortadan kaldırmak. Kimi zaman cesetleri siperlerin kenarlarını

sağlamlaştırmak için kullanıyoruz, onları da Hıristiyan cenazesıyla gömüyoruz, ama çoğu zaman sadece kokularını bastırabilmek için üstlerini kireçle kaplamamız gerekiyor...”

Kâğıdı yavaşça katlayarak askere doğru döndü.

“Bana kalırsa burada epeyce bir zaman kalacağız... Okuyacak bir şeylerimiz oldu... En kötü olasılıkla bu çukurdan hava kararınca çıkmayı deneriz. Adın ne senin?”

“Kendimi tanıtmaya fırsat bulamadım, kusura bakmayın, teğmenim... Benim adım Lallemand... Gaston Lallemand... Bu ad Ardenlerde çok yaygındır...”

Louis bir çakmak aleviyle piposunu yakmak için öne doğru eğildi.

“Sivilde ne iş yapıyorsun?”

“Firmin Gémier'nin kumpanyasında oyuncuydum, çoğunlukla Paris'te, Antoine tiyatrosunda sahneye çıktım.”

“Oyuncu demek. Pek yaygın bir meslek değil. Benim adım Jaurès, onuncu piyade alayından Asteğmen Louis Jaurès...”

Başka bir şey söylemeden gözünün ucuyula bu talihsizlikteki yol arkadaşının vereceği tepkiyi gözledi ve onun yüzünün bir gülümsemeye aydınlandığını gördü.

“Jaurès ve Lallemand! Savaştan önce pek çokları bu ikisinin aynı anlama geldiğini öne sürmekten hiç çekinmezdi!”

“Evet, biliyorum. Bütün o gazete haberlerini hatırlıyorum... Herkes onun Berlin tarafından satın alındığını söylüyordu. Sen ne düşünüyorsun?”

Yanıt vermeden önce adam parmaklarının titremesine güçlük engel olarak bütün dikkatini sigarasını sarmaya verdi.

“Ben rütbesiz bir askerim, sizse subaysınız... Her ne kadar burada belki de mezarımızın içinde bulunuyor olsak da, açık konuşabilmek için önce sizden izin istemem gerekir...”

“Konuşabilirsin...”

Düzgün olamamış silindiri elinin tersiyle bastırdı.

“Ben bu dünya üzerinde savaşı önleyebilmesi mümkün olabilecek tek kişinin o olduğuna inanıyorum. Zaten bu yüzden 31 Temmuz 1914'te Café du Croissant'da Villain'i üstüne salıp onu öldürttüler. Bir keresinde onu kanlı canlı karşımda görme, konuşmasını dinleme şansına sahip olmuştum, 1912'nin güzüydü, Paris yakınlarındaki bir sosyalist toplantısı sırasında. Oraya gitmeyi pek de is-